Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

6. oktoober 2015*

Eelotsusetaotlus — Euroopa Liidu põhiõiguste harta — Artiklid 39 ja 49 — Euroopa Parlament — Valimised — Hääletamisõigus — Euroopa Liidu kodakondsus — Leebema karistusseaduse tagasiulatuv jõud — Liikmesriigi õigusnormid, mis näevad ette hääletamisõiguse äravõtmise enne 1. märtsi 1994 viimases astmes kriminaalkorras süüdimõistmise korral

Kohtuasjas C-650/13,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Tribunal d'instance de Bordeaux' (Prantsusmaa) 7. novembri 2013. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 9. detsembril 2013, menetluses

Thierry Delvigne

versus

Commune de Lesparre-Médoc,

Préfet de la Gironde,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president V. Skouris, asepresident K. Lenaerts, kodade presidendid A. Tizzano, R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, C. Vajda, S. Rodin ja K. Jürimäe (ettekandja), kohtunikud A. Rosas, E. Juhász, A. Borg Barthet, J. Malenovský ja F. Biltgen,

kohtujurist: P. Cruz Villalón,

kohtusekretär: ametnik L. Carrasco Marco,

arvestades kirjalikus menetluses ja 20. jaanuari 2015. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

— T. Delvigne, esindaja: advokaat J. Fouchet,

— commune de Lesparre-Médoc, esindajad: advokaadid M.-C. Baltazar ja A. Pagnoux,

— Prantsuse valitsus, esindajad: G. de Bergues, D. Colas ja F.-X. Bréchot,

— Saksamaa valitsus, esindajad: T. Henze ja J. Kemper,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

— Hispaania valitsus, esindaja: L. Banciella Rodríguez-Miñón,

— Ühendkuningriigi valitsus, esindaja: M. Holt, keda abistas J. Coppel, *QC*,

— Euroopa Parlament, esindajad: D. Moore ja P. Schonard,

— Euroopa Komisjon, esindajad: P. Van Nuffel ja H. Krämer,

olles 4. juuni 2015. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta”) artiklite 39 ja 49 tõlgendamist.

2 See taotlus on esitatud kohtuvaidluses T. Delvigne'i ning Lesparre-Médoci kommuuni (Prantsusmaa) ja Gironde'i prefekti vahel T. Delvigne'i nime selle kommuuni valijate nimekirjast kustutamise küsimuses.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Esindajate otsest ja üldist Euroopa Parlamenti valimist käsitleva akti, mis on lisatud nõukogu 20. septembri 1976. aasta otsusele 76/787/ESTÜ, EMÜ, Euratom (EÜT L 278, lk 1), mida on muudetud nõukogu 25. juuni 2002. aasta ja 23. septembri 2002. aasta otsusega 2002/772/EÜ, Euratom (EÜT L 283, lk 1; ELT eriväljaanne 01/04, lk 137; edaspidi „1976. aasta akt”), artikkel 1 näeb ette:

„1. Igas liikmesriigis valitakse Euroopa Parlamendi liikmed võrdelise esindatuse põhjal, kasutades nimekirjasüsteemi või üksiku ülekantava hääle võtet.

[…]

3. Valimised on otsesed, üldised ja vabad ning hääletamine on salajane.”

4 1976. aasta akti artiklis 8 on sätestatud:

„Kui käesoleva akti muudest sätetest ei tulene teisiti, reguleeritakse igas liikmesriigis valimismenetlust siseriiklike õigusnormidega.

Need siseriiklikud õigusnormid, milles võidakse vajaduse korral arvesse võtta liikmesriikide eripära, ei mõjuta üldiselt hääletussüsteemi võrdelisust.”

Prantsuse õigus

5 12. veebruari 1810. aasta seadusega kehtestatud code pénal'i (edaspidi „vana karistusseadustik”) artikli 28 esimeses lõigus (põhikohtuasja asjaoludele kohaldatavas redaktsioonis) oli ette nähtud:

„Kriminaalkaristuse mõistmine toob kaasa kodanikuõiguste vähendamise.”

6 Vana karistusseadustiku artiklis 34 on sätestatud:

„Kodanikuõiguste vähendamine seisneb:

[…]

2. Ilmajätmises valimis-, hääletamis- ja kandideerimisõigusest ning üldiselt kõikidest kodaniku- ja poliitilistest õigustest […]

[…]”

7 Vana karistusseadustik tunnistati alates 1. märtsist 1994 kehtetuks, kuna jõustus 16. detsembri 1992. aasta seadus nr 92-1336 uue karistusseadustiku jõustumise ning karistusõiguse ja kriminaalmenetluse teatavate sätete muutmise kohta (*JORF*, 23.12.1992, lk 17568). Uue karistusseadustiku artikkel 131-26 näeb ette, et kohus võib määrata kõikide või osa kodanikuõiguste äravõtmise mitte rohkem kui kümneks aastaks kuriteo eest süüdimõistmise korral ja mitte rohkem kui viieks aastaks väärteo eest süüdimõistmise korral.

8 16. detsembri 1992. aasta seaduse nr 92-1336, mida on muudetud 1. veebruari 1994. aasta seadusega nr 94-89 (uue kriminaalmenetluse seadustiku jõustumise ja sellest tingitud teatavate karistusõiguse ja kriminaalmenetlussätete muutmise kohta (*JORF*, 2.2.1994, lk 1803)), artikkel 370 näeb ette järgmist:

„Ilma et see piiraks kriminaalmenetluse seadustiku artikli 702-1 sätete kohaldamist, jäävad kehtima kodaniku- ja perekonnaõiguste äravõtmises seisnevad karistused ning keeld olla vandekohtu liige, mis kaasnevad enne kõnealuse seaduse jõustumist viimases astmes mõistetud kriminaalkaristusega.”

9 Kriminaalmenetluse seadustiku, mida on muudetud 24. novembri 2009. aasta seadusega nr 2009-1436 kinnipidamisasutuste kohta (*JORF*, 25.11.2000, lk 20192), artikli 702-1 esimeses lõigus on ette nähtud:

„Iga isik, kelle suhtes põhi- või lisakaristusest tulenevalt kehtib õiguste äravõtmine, keeld või teovõimetus, võib taotleda karistuse mõistnud kohtult või karistuste paljususe korral viimasena otsuse teinud kohtult nende täielikku või osalist tühistamist, sealhulgas selle õiguste äravõtmise, keelu või teovõimetuse kestust puudutavalt. Kui karistuse mõistis Cour d’assises [kuriteoasju menetlev kriminaalkohus], on taotluse suhtes otsuse tegemiseks pädev selle apellatsioonikohtu kriminaalkolleegium, kelle pädevuse piirkonnas see Cour d’assises asub.”

10 7. juuli 1977. aasta seadus nr 77-729 Euroopa Parlamendi esindajate valimise kohta (*JORF*, 8.7.1977, lk 3579) (muudetud redaktsioonis) reguleerib Euroopa Parlamendi valimiste menetlust. Selle seaduse artikli 2 esimeses lõigus on sätestatud järgmist:

„Euroopa Ühenduste Nõukogu 20. septembri 1976. aasta otsusele lisatud aktis, mida on rakendatud 30. juuni 1977. aasta seadusega nr 77-680, ette nähtud Euroopa Parlamendi liikmete valimisi reguleerivad valimisseadustiku I raamatu I osa ja sellele järgnevate osade sätted. […]”

11 Valimisseadustiku I raamatu I osa peatükis 1 on esitatud sätted, milles on kehtestatud valijatele esitatavad tingimused. Selles peatükis on artikkel L 2, mis näeb ette, et „[v]alijad on 18-aastaseks saanud prantslased, kellel on kodaniku- ja poliitilised õigused ning kes ei ole seaduse kohaselt teovõimetud.”

12 Valimisseadustiku artikkel L 5 nägi selle esialgses redaktsioonis ette järgmist:

„Valijate nimekirja ei kanta:

1) isikuid, kes on süüdi mõistetud kuriteos;

[…]”.

13 Selle seadustiku artikkel L 6 (põhikohtuasjale kohaldatavas redaktsioonis) näeb ette järgmist:

„Isikuid, kellelt kohtud on seaduse alusel ära võtnud valimis- ja hääletamisõiguse, ei saa kohtuotsuses ette nähtud tähtaja jooksul kanda valijate nimekirja.”

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

14 T. Delvigne’i karistati 30. märtsil 1988 kuulutatud jõustunud kohtuotsuses 12-aastase vangistusega raske kuriteo toimepanemise eest.

15 Euroopa Kohtule esitatud seisukohtadest nähtub, et vana karistusseadustiku artiklite 28 ja 34 alusel kaasnes selle karistuse mõistmisega T. Delvigne’i kodanikuõiguste vähendamine, mis seisnes eelkõige tema ilmajätmises hääletamis- ja kandideerimisõigusest.

16 16. detsembri 1992. aasta seadusega kaotati uues karistusseadustikus, mis jõustus 1. märtsil 1994, kodanikuõiguste vähendamine lisakaristusena, mis kaasnes põhikaristusega kriminaalkorras süüdimõistmise korral. Uus karistusseadustik näeb nüüd ette, et kõikide või osa kodanikuõiguste äravõtmise otsuse peab tegema kohus ning selle kestus ei või kuriteo eest süüdimõistmise korral ületada kümmet aastat.

17 T. Delvigne’i kodanikuõiguste äravõtmine jäeti siiski vastavalt 16. detsembri 1992. aasta seaduse (muudetud redaktsioonis) artiklile 370 pärast 1. märtsi 1994 kehtima, kuna see kaasnes kriminaalkorras süüdimõistva kohtuotsusega, mis jõustus enne uue karistusseadustiku jõustumist.

18 2012. aastal tegi pädev halduskomisjon T. Delvigne’i suhtes valimisseadustiku artikli L 6 alusel otsuse, millega määrati tema kustutamine valijate nimekirjast Lesparre-Médoc’i kommuunis, kus ta alaliselt elab. Ta esitas selle nimekirjast kustutamise vaidlustamiseks kaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule.

19 T. Delvigne palus eelotsusetaotluse esitanud kohtul pöörduda Euroopa Kohtu poole eelotsusetaotlusega liidu õiguse tõlgendamiseks, viidates ebavõrsele kohtlemisele, mis tulenes 16. detsembri 1992. aasta seaduse (muudetud redaktsioonis) kohaldamisest. Ta väidab eelkõige, et küsimus seisneb selle seaduse artikli 370 „vastavuses rahvusvahelisele lepingule”, kuna see on nimelt vastuolus mitme harta sättega.

20 Neil asjaoludel otsustas Tribunal d’instance de Bordeaux menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas […] harta artiklit 49 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnorm, millega jäetakse muutmata määratlemata ja ebaproportsionaalne keeld kohaldada enne 1. veebruari 1994. aasta leebema karistusseaduse nr 94-89 jõustumist süüdi mõistetud isikutele kergemat karistust?

2. Kas Euroopa Parlamendi valimisi käsitlevat […] harta artiklit 39 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriikide kodanike ebavõrdse kohtlemise vältimiseks kohustatakse sellega Euroopa Liidu liikmesriike mitte kehtestama kodaniku- ja poliitiliste õiguste teostamise üldist, määratlemata ja automaatset keeldu?”

Eelotsuse küsimuste analüüs

Sissejuhatavad märkused

21 Põhikohtuasja ese on T. Delvigne'i valijate nimekirjast kustutamise seaduslikkus, mis otsustati valimisseadustiku artikli L 6 alusel pärast valimisõigusest ilmajätmist, mida kohaldati lisakaristusena kriminaalkaristusele, mis oli talle mõistetud 1988. aastal.

22 Seoses sellega tuleb märkida – nagu täpsustas Prantsuse valitsus oma Euroopa Kohtus esitatud kirjalikes ja suulistes seisukohtades –, et karistusõiguslik lisakaristuste süsteem kaotati karistusseadustiku 1994. aasta reformi käigus. See karistusseaduse muudatus ei mõjutanud aga T. Delvigne'i olukorda tema hääletamisõiguse seisukohast, kuna tema suhtes kehtib valimisseadustiku artiklite L 2 ja L 6 ning 16. detsembri 1992. aasta seaduse (muudetud redaktsioonis) artikli 370 alusel hääletamiskeeld edasi.

23 Selles kontekstis soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus oma küsimustega, mida tuleb käsitleda koos, saada tõlgendust harta artiklile 39 ja artikli 49 lõike 1 viimasele lausele, et hinnata, kas T. Delvigne'ilt valimisseadustiku artiklite L 2 ja L 6 ning 16. detsembri 1992. aasta seaduse (muudetud redaktsioonis) artikli 370 alusel hääletamisõiguse äravõtmine, mis tõi kaasa tema kustutamise valijate nimekirjast, on nende sätetega kooskõlas.

Euroopa Kohtu pädevus

24 Prantsuse, Hispaania ja Ühendkuningriigi valitsus väidavad, et Euroopa Kohus ei ole pädev vastama eelotsusetaotlusele, kuna nende valitsuste arvates jäävad põhikohtuasjas käsitletavad liikmesriigi õigusnormid liidu õiguse kohaldamisalast välja. Nad väidavad eelkõige, et liikmesriigi kohus ei viita ühelegi liidu õiguse sättele, mis võimaldaks kindlaks teha seose nende õigusnormide ja liidu õiguse vahel, ning et nimetatud õigusnormid ei kujuta endast liidu õiguse kohaldamist harta artikli 51 lõike 1 tähenduses.

25 Tuleb meenutada, et harta reguleerimisala liikmesriikide tegevuse puhul on määratletud selle artikli 51 lõikes 1, mille kohaselt harta sätted on liikmesriikidele ette nähtud üksnes liidu õiguse kohaldamise korral (kohtuotsus Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, punkt 17).

26 Harta artikli 51 lõige 1 kinnitab Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktikat, mille kohaselt liidu õiguskorras tagatud põhiõigused laienevad kõigile liidu õigusega reguleeritud olukordadele, kuid mitte väljapoole niisuguseid olukordi (vt kohtuotsused Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, punkt 19, ja Torralbo Marcos, C-265/13, EU:C:2014:187, punkt 29).

27 Seega, kui õiguslik olukord ei kuulu liidu õiguse kohaldamisalasse, siis puudub Euroopa Kohtul pädevus ning harta osutatud sätted ei saa iseenesest olla selle pädevuse aluseks (vt kohtuotsused Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, punkt 22, ja Torralbo Marcos, C-265/13, EU:C:2014:187, punkt 30 ja seal viidatud kohtupraktika).

28 Sellest tulenevalt tuleb kindlaks teha, kas sellise liidu kodaniku olukord nagu T. Delvigne, kelle suhtes liikmesriigi ametiasutused on teinud otsuse kustutada ta valijate nimekirjast, millega kaasneb tema hääletamisõiguse kaotamine Euroopa Parlamendi valimistel, kuulub liidu õiguse kohaldamise valdkonda.

29 Seoses sellega on 1976. aasta akti artiklis 8 ette nähtud, et kui kõnesoleva akti muudest sätetest ei tulene teisiti, reguleeritakse igas liikmesriigis valimismenetlust siseriiklike õigusnormidega.

30 Käesolevas asjas kustutati T. Delvigne valijate nimekirjast, kuna raskes kuriteos süüdimõistmise tõttu 1988. aastal kuulub ta nende isikute hulka, kes valimisseadustiku sätete kohaselt koostoimes 16. detsembri 1992. aasta seaduse (muudetud redaktsioonis) artikliga 370 ei vasta riigi tasandil valijaks olemise tingimustele. Nagu parlament oma seisukohtades rõhutas, viitab Euroopa Parlamendi liikmete valimisi puudutava 7. juuli 1977. aasta seaduse, mis on ette nähtud 1976. aasta aktis, artikkel 2 sõnaselgelt neile tingimustele selles osas, mis puudutab konkreetselt hääletamisõigust neil viimati nimetatud valimistel.

31 Selle kohta, kellel on Euroopa Parlamendi valimisel hääletamis- ja kandideerimisõigus, otsustas Euroopa Kohus kohtuotsustes Hispaania *vs.* Ühendkuningriik (C-145/04, EU:C:2006:543, punktid 70 ja 78) ning Eman ja Sevinger (C-300/04, EU:C:2006:545, punktid 43 ja 45), et 1976. aasta akti artikli 1 lõige 3 ja artikkel 8 ei määratle sõnaselgelt ja täpselt, kellel see õigus on, ning et järelikult kuulub kehtiva liidu õiguse kohaselt nimetatud õigust omavate isikute määratlemine liikmesriikide pädevusse, kes peavad seejuures arvestama liidu õigusega.

32 See kehtib seda enam, et – nagu väitsid Saksamaa valitsus, parlament ja Euroopa Komisjon oma seisukohtades – liikmesriigid on kohustatud kohustuse alusel, mis tuleneb 1976. aasta akti artikli 1 lõikest 3 koostoimes ELL artikli 14 lõikega 3, selle pädevuse kasutamisel tagama, et Euroopa Parlamendi liikmete valimised toimuvad otsestel, üldistel, vabadel ja salajastel valimistel.

33 Seega tuleb vastavalt harta artikli 51 lõikele 1 lugeda liidu õiguse kohaldamiseks, kui liikmesriik näeb oma ELL artikli 14 lõikest 3 ja 1976. aasta akti artikli 1 lõikest 3 tuleneva kohustuse täitmisel enda õigusnormides ette, et liidu kodanikud, kes sarnaselt T. Delvigne'ile on enne 1. märtsi 1994 jõustunud kohtuotsusega kriminaalkorras süüdi mõistetud, jäetakse Euroopa Parlamendi valimistel hääletamisõigust omavate isikute hulgast välja.

34 Järelikult on Euroopa Kohus pädev eelotsusetaotlusele vastama.

Vastuvõetavus

35 Prantsuse valitsus väidab, et esitatud küsimused on vastuvõetamatud esiteks põhjusel, et eelotsusetaotluse esitanud kohtul ei ole põhikohtuasjas vaidluse lahendamiseks tarvis Euroopa Kohtu vastust, ning teiseks, kuna see kohus ei ole piisavalt määratlenud nende küsimuste faktilist ja õiguslikku raamistikku.

36 Sellega seoses tuleb meenutada, et vastavalt Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktikale saab Euroopa Kohtu ja siseriiklike kohtute vahelise, ELTL artiklis 267 ette nähtud koostöö raames kohtuasja eripärasid arvestades hinnata nii eelotsuse vajalikkust oma lahendi tegemiseks kui ka Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjakohasust ainult siseriiklik kohus, kelle lahendada on kohtuvaidlus ja kes vastutab tehtava lahendi eest. Seega, kui esitatud küsimused puudutavad liidu õigusnormi tõlgendamist või kehtivust, on Euroopa Kohus põhimõtteliselt kohustatud otsuse tegema (vt eelkõige kohtuotsused Kamberaj, C-571/10, EU:C:2012:233, punkt 40 ja seal viidatud kohtupraktika, ning Gauweiler jt, C-62/14, EU:C:2015:400, punkt 24).

37 Liikmesriigi kohtu esitatud eelotsuse küsimusele vastamisest võib keelduda vaid siis, kui on ilmne, et küsimuses osutatud liidu õigusnormi tõlgendusel ei ole mingit seost põhikohtuasja asjaolude või esemega, kui probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtule ei ole teada vajalikke faktilisi või õiguslikke asjaolusid, et anda tarvilik vastus talle esitatud küsimustele (vt kohtuotsused Kamberaj, C-571/10, EU:C:2012:233, punkt 42 ja seal viidatud kohtupraktika, ning Gauweiler jt, C-62/14, EU:C:2015:400, punkt 25).

38 Käesoleval juhul võib Euroopa Kohtule teadaolevatest faktilistest ja õiguslikest asjaoludest, mis on esitatud ka käesoleva kohtuotsuse punktides 22–24, selgelt tuletada, et eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib Euroopa Kohtult, kuidas tuleb tõlgendada harta artikleid 39 ja 49, et hinnata, kas liikmesriigi õigusnormid, mille alusel T. Delvigne valijate nimekirjast kustutati, on harta sätetega kooskõlas.

39 Neil tingimustel on eelotsuse küsimustel otsene seos põhikohtuasja esemega ning need on järelikult vastuvõetavad.

Sisulised küsimused

40 Esmalt tuleb meelde tuletada, et harta artikli 52 lõige 2 sätestab, et selles tunnustatud õigusi, mis rajanevad aluslepingute teiste osade sätetel, teostatakse neis määratletud tingimustel ja piires.

41 Seoses sellega tuleb märkida, et vastavalt harta selgitustele, mida ELL artikli 6 lõike 1 kolmanda lõigu ja harta artikli 52 lõike 7 kohaselt tuleb selle tõlgendamisel arvesse võtta, vastab harta artikli 39 lõige 1 ELTL artikli 20 lõike 2 punktis b tagatud õigusele. Selle artikli 39 lõige 2 vastab omakorda ELL artikli 14 lõikele 3. Need selgitused täpsustavad lisaks, et artikli 39 lõikes 2 on korratud demokraatliku korra valimissüsteemi aluspõhimõtteid.

42 Mis puutub ELTL artikli 20 lõike 2 punkti b, siis Euroopa Kohus on juba otsustanud, et see säte kehtestab kodakondsuse alusel mittediskrimineerimise põhimõtte üksnes Euroopa Parlamendi valimistel hääletamisõiguse teostamise suhtes, sätestades, et igal liidu kodanikul, kes elab liikmesriigis, mille kodanik ta ei ole, on selles liikmesriigis Euroopa Parlamendi valimistel hääletamis- ja kandideerimisõigus samadel tingimustel, kui on selle riigi kodanikel (vt selle kohta kohtuotsus Hispaania *vs*. Ühendkuningriik, C-145/04, EU:C:2006:543, punkt 66).

43 Seega ei ole harta artikli 39 lõige 1 kohaldatav põhikohtuasjas käsitletavale olukorrale, kuna see puudutab, nagu nähtub Euroopa Kohtu käsutuses olevast toimikust, liidu kodaniku valimisõigust liikmesriigis, mille kodanik ta on.

44 Mis puutub harta artikli 39 lõikesse 2, siis see kujutab endast – nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktis 41 esitatud kaalutlustest – liidu kodanike ELL artikli 14 lõikest 3 ja 1976. aasta akti artikli 1 lõikest 3 tulenevat Euroopa Parlamendi valimistel hääletamise õiguse väljendust hartas.

45 Selge on see, et hääletamisõigusest ilmajätmine, mida kohaldati T. Delvigne'ile põhikohtuasjas käsitletavate liikmesriigi õigusnormide alusel, kujutab endast harta artikli 39 lõikes 2 tagatud õiguse teostamise piirangut.

46 Seoses sellega ei saa jätta meenutamata, et harta artikli 52 lõike 1 kohaselt tohib selliste õiguste ja vabaduste teostamist, nagu on tunnustatud harta artikli 39 lõikes 2, piirata vaid siis, kui piirangud on seatud seadusega, arvestatud on nimetatud õiguste ja vabaduste olemust, järgitud on proportsionaalsuse põhimõtet ja piirangud on vajalikud ning vastavad tegelikult liidu poolt tunnustatud üldise huvi eesmärkidele või vajadusele kaitsta teiste isikute õigusi ja vabadusi (vt selle kohta kohtuotsused Volker und Markus Schecke ja Eifert, C-92/09 ja C-93/09, EU:C:2010:662, punkt 50, ning Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, punkt 55).

47 Kuna hääletamisõigusest ilmajätmine tuleneb põhikohtuasjas valimisseadustiku sätete kohaldamisest koos karistusseadustiku sätetega, tuleb asuda seisukohale, et see on seadusega ette nähtud.

48 Lisaks arvestab see piirang hääletamisõiguse olemust, mida on harta artikli 39 lõikes 2 silmas peetud. Nimelt ei muuda nimetatud piirang seda õigust kui sellist küsitavaks, kuna selle tulemuseks on välistada teatavad isikud Euroopa Parlamendi valimistel hääletamisõigust omavate isikute hulgast konkreetsetel tingimustel ja nende tegude tõttu, kui nimetatud tingimused on täidetud.

49 Viimaks on selline piirang nagu põhikohtuasjas proportsionaalne, kuna selle puhul on arvesse võetud toimepandud süüteo laadi ja raskusastet ning karistuse kestust.

50 Nimelt, nagu märgib Prantsuse valitsus oma Euroopa Kohtule esitatud seisukohtades, puudutas hääletamisõigusest ilmajätmine, mida kohaldati T. Delvigne'ile temale raske kuriteo toimepanemise eest 12-aastase kriminaalkaristuse mõistmise tagajärjel, ainult isikuid, kes on süüdi mõistetud sellise süüteo toimepanemises, mille eest võib karistada vangistusega, mille kestus on vähemalt viis aastat ja mis võib ulatuda kuni eluaegse vangistuseni.

51 Prantsuse valitsus väidab lisaks, et riigi õigusnormid, eelkõige kriminaalmenetluse seadustiku (muudetud redaktsioonis) artikkel 702-1, annavad sellistele isikutele, kes on niisuguses olukorras nagu T. Delvigne'i, võimaluse taotleda ja saavutada, et neile lisakaristusena mõistetud kodanikuõiguste äravõtmine, mille tagajärjeks on nende hääletamisõigusest ilmajätmine, kustutatakse.

52 Eespool esitatud asjaoludest tuleneb, et harta artikli 39 lõikega 2 ei ole vastuolus, et sellised liikmesriigi õigusnormid nagu põhikohtuasjas välistavad Euroopa Parlamendi valimistel hääletamisõigust omavate isikute hulgast täielikult need isikud, kes sarnaselt põhikohtuasja hagejaga on raske kuriteo eest enne 1. märtsi 1994 jõustunud kohtuotsusega kriminaalkorras süüdi mõistetud.

53 Leebema karistusseaduse tagasiulatuva jõu kohta, mis on väljendatud harta artikli 49 lõike 1 viimases lauses, tuleb märkida, et selles sättes on öeldud, et kui pärast kuriteo toimepanemist nähakse seadusega ette kergem karistus, kohaldatakse seda karistust.

54 Käesolevas asjas, nagu on öeldud käesoleva kohtuotsuse punktides 16 ja 22, tühistati vana karistusseadustiku 1994. aasta reformi tagajärjel hääletamisõigusest ilmajätmine kriminaalkorras süüdimõistmise korral lisakaristusena ja asendati see lisakaristusega, mille määrab kohus uue karistusseadustiku artikli 131-26 alusel mitte rohkem kui kümneks aastaks kuriteo eest süüdimõistmise korral ja mitte rohkem kui viieks aastaks väärteo eest süüdimõistmise korral.

55 See muudatus ei mõjutanud aga T. Delvigne'i olukorda, kuna tema suhtes jääb raske kuriteo eest enne 1. märtsi 1994 süüdimõistmise tõttu hääletamisõiguse äravõtmine – valimisseadustiku sätete kohaldamise alusel koosmõjus 16. detsembri 1992. aasta seaduse (muudetud redaktsioonis) artikliga 370 – määramata ajaks kehtima. Prantsuse valitsus täpsustas kohtuistungil, et enne 1. märtsi 1994 jõustunud karistuste kehtimajätmine on põhjendatud sellega, et liikmesriigi seadusandja soovis vältida, et kriminaalkorras süüdimõistmisest tulenev hääletamisõiguse äravõtmine ei kaoks automaatselt ja kohe koos uue karistusseadustiku jõustumisega, samas kui selles seadustikus on alles jäetud hääletamisõiguse äravõtmine lisakaristusena.

56 Seoses sellega piisab, kui märkida, et leebema karistusseaduse tagasiulatuva jõuga, mis on sätestatud harta artikli 49 lõike 1 viimases lauses, ei ole vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid nagu põhikohtuasjas, kuna nagu nähtub 16. detsembri 1992. aasta seaduse (muudetud redaktsioonis) artiklist 370, piirdub see seadus ainult sellise hääletamisõiguse äravõtmise allesjätmisega, mis tuleneb kriminaalkorras süüdimõistmisest ainult sellise jõustunud kohtuotsusega süüdimõistmise korral, mis on kuulutatud viimase astme kohtu poolt vana karistusseadustiku kehtivuse ajal.

57 Igal juhul, nagu on meelde tuletatud käesoleva kohtuotsuse punktis 51, annavad need õigusnormid sellise õiguse äravõtmise subjektiks olevatele isikutele sõnaselgelt võimaluse taotleda ja saavutada, et see õiguse äravõtmine tühistataks. Nagu selgub kriminaalmenetluse seadustiku artikli 702-1 (muudetud redaktsioonis) sõnastusest, on see võimalus kõikidel isikutel, kellele on mõistetud

hääletamisõiguse äravõtmine, olenemata sellest, kas see tuleneb vana karistusseadustiku alusel kriminaalkorrast süüdimõistmisest või on kohus selle mõistnud lisakaristusena, kohaldades uue karistusseadustiku sätteid. Selles kontekstis avaneb isikul, kes on sellises olukorras nagu T. Delvigne ja kes pöördub pädeva kohtu poole selle sätte alusel, soovides vana karistusseadustiku sätete alusel jõustunud kohtuotsusega kriminaalkorras süüdimõistmisest tuleneva õiguse äravõtmise tühistamist, võimalus paluda, et tema isiklik olukord vaadataks uuesti läbi, sealhulgas selle õiguse äravõtmise kestust puudutavalt.

58 Kõiki eespool esitatud kaalutlusi arvesse võttes tuleb esitatud küsimustele vastata, et harta artikli 39 lõiget 2 ja artikli 49 lõike 1 viimast lauset tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus, et sellised liikmesriigi õigusnormid nagu põhikohtuasjas välistavad Euroopa Parlamendi valimistel hääletamisõigust omavate isikute hulgast täielikult need isikud, kes sarnaselt põhikohtuasja hagejaga on raske kuriteo eest enne 1. märtsi 1994 jõustunud kohtuotsusega kriminaalkorras süüdi mõistetud.

Kohtukulud

59 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 39 lõiget 2 ja artikli 49 lõike 1 viimast lauset tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus, et sellised liikmesriigi õigusnormid nagu põhikohtuasjas välistavad Euroopa Parlamendi valimistel hääletamisõigust omavate isikute hulgast täielikult need isikud, kes sarnaselt põhikohtuasja hagejaga on raske kuriteo eest enne 1. märtsi 1994 jõustunud kohtuotsusega kriminaalkorras süüdi mõistetud.

Allkirjad